

KS. JERZY ADAMCZYK

Wyższe Seminarium Duchowne w Radomiu

URZĄD WICEDZIEKANA

Słowa kluczowe: wicedziekan, dziekan, dekanat, nominacja, urząd

1. Wstęp. 2. Znaczenie urzędu wicedziekana. 3. Kwalifikacje, powierzenie i utrata funkcji wicedziekana. 4. Zakończenie

1. WSTĘP

Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r.¹ w kan. 374 § 2 dopuszcza łączenie kilku sąsiednich parafii w specjalne zespoły, czyli wikariaty rejonowe (dekanaty), w celu wsparcia pasterzowania przez wspólne działanie. Tę kodeksową normę potwierdza *Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów „Apostolorum successores”*, gdzie redaktorzy piszą, iż w celu efektywniejszego sprawowania posługi duszpasterskiej poprzez wspólne działanie, kilka sąsiednich parafii może zostać połączonych w specjalne zespoły, jakimi są wikariaty rejonowe, nazywane także dekanatami albo archiprezbiteriatami lub inaczej².

Na czele wikariatu rejonowego (dekanatu) stoi kapłan, będący wikariuszem rejonowym, zwany także dziekanem albo archiprezbiterem. Pełni on ważną i odpowiedzialną funkcję, którą trzeba uznać za funkcję duszpasterską, a nie tylko prawną, administracyjną i ponadparafialną. Na dziekanie ciąży nie tylko powinność czuwania, lecz obowiązek prawdziwej apostołskiej troskliwości, aby rozwijało się życie lokalnego prezbiterium i potęgowała w ramach dekanatu wspólnie podejmowana działalność duszpasterska, zgodnie z myślą i dokumentami Soboru Watykańskiego II oraz prawodawstwa posoborowego³.

¹ *Codex Iuris Canonici. Auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus. Kodeks Prawa Kanonicznego*, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Poznań 1984, (odtąd: KPK).

² Por. Congregatio pro Episcopis, *Directorio per il ministero pastorale dei vescovi „Apostolorum successores”* (22 febbraio 2004), nr 218, Città del Vaticano 2004, tekst polski: Kongregacja do spraw Biskupów, *Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów „Apostolorum successores”*, Kielce 2005, (odtąd: AS).

³ Por. Sacra Congregatio pro Episcopis, *Directorium Ecclesiae imago de pastore ministerio Episcoporum* (22 februarii 1973), nr 187, w: *Enchiridion Vaticanum*, t. 4, Bologna 1997, nr 1945-2328,

Dziekan w swoim okręgu ma rozległy zakres obowiązków, które mają na celu popieranie i koordynowanie w ramach dekanatu wspólnej działalności pasterskiej oraz zachowanie dyscypliny kościelnej⁴. Wprawdzie Kodeks Jana Pawła II, podobnie jak i ten z 1917 r., nie przewidują urzędu wicedziekana, to jednak mając na uwadze owocność wykonywania przez dziekana jego rozlicznych zadań, powszechnie wprowadziło go prawo partykularne, najczęściej diecezjalne.

Skoro Kodeks nie sprzeciwia się istnieniu urzędu wicedziekana, a dość często przewiduje go prawo partykularne, to nasuwa się pytanie: kim jest wicedziekan, jakie umocowanie prawne ma jego urząd, w jakiej relacji pozostaje on do urzędu wikariusza okręgowego, jakie kwalifikacje i wymogi winien spełniać kandydat na to ważne stanowisko, w jaki sposób następuje powierzenie i utrata funkcji wicedziekana oraz jakie obowiązki i uprawnienia ma wicedziekan. Zasygnalizowanym problemom zostanie poświęcony niniejszy artykuł.

2. ZNACZENIE URZĘDU WICEDZIEKANA

Urząd wicedziekana jest ściśle związany z funkcją dziekana. Drugi z tych urzędów jest obowiązkowy w przypadku, gdy Kościół partykularny zostanie podzielony na wikariaty okręgowe. Natomiast urząd wicedziekana, nawet gdy diecezja została podzielona na dekanaty, jawi się jako fakultatywny. Staje się on obowiązkowy na danym terytorium, gdy nakazuje go prawo diecezjalne.

Urząd dziekana jest owocem wielowiekowych doświadczeń w zarządzaniu i kierowaniu posługą w Kościele. Instytucja dziekana powstała w średniowieczu w związku z rozwojem Kościoła w terenie. Ośrodkami chrześcijaństwa w pierwszych wiekach były większe miasta, którym przewodniczyli najczęściej biskupi. Z miast przechodziło ono do okolicznych wsi, w których również dokonywała się organizacja życia kościelnego. Centrum tego życia były kościoły, w których udzielano chrztu – *ecclesiae baptismales*. Staraniem zwierzchników tych kościołów organizuje się również życie kościelne w sąsiednich miejscowościach. Powstają tam liczne kościoły filialne w miejscach niejednokrotnie odległych od kościoła macierzystego. W ten sposób obok kościołów wiejskich pierwotnych powstawały inne, które tym samym pozostawały w pewnej zależności od macierzystych, a kapłani kościołów pierwotnych otrzymywali pewną wyższość nad duszpasterzami kościołów filialnych⁵.

Z czasem wiele z kościołów filialnych uzyskało uprawnienia kościołów parafialnych, a pozostając nadal w zależności administracyjnej od kościołów macierzystych, tworzyły swego rodzaju wspólnoty kościołów, z których to wspólnot z czasem powstały dekanaty. Okręg ten w którym kapłani kościołów macierzystych – *archipresbyteri rurales* – mieli zwierzchnictwo nad kościołami sąsiednimi, zwał się

tekst polski: Kongregacja Biskupów, Instrukcja *Ecclesiae imago* na temat pasterskiej posługi biskupów, w: Posoborowe Prawodawstwo Kościelne, red. E. Szafrowski, t. 6, z. 1, Warszawa 1975, nr 10370–11035, (odtąd: EI). Zob. P. Choi in-Gag, *Vicario episcopale e vicario foraneo*, Roma 2003, 46.

⁴ Por. kan. 555 § 1, nr 1–2 KPK.

⁵ Zob. P. Choi in-Gag, dz.cyt., 33–34.

archipresbyteratus, christianitas, decania. Dziekan był kapłanem zastępującym biskupa poza miastem biskupim (*vicarius foraneus*)⁶. Mając na względzie odnowę duszpasterstwa, jak również podniesienie karność kościelnej wśród duchowieństwa, Sobór Trydencki dowartościował rolę struktur dekanalnych w organizacji diecezjalnej. W następstwie tego Kongregacja Soboru określiła w 1593 r. szczegółowe zadania dziekanów, przyznając im ważne miejsce w administracji diecezjalnej⁷.

Sobór Watykański II zwrócił uwagę na doniosłość zadań wykonywanych przez dziekanów względem sąsiadujących ze sobą parafii; wskazał, iż dziekani powinni organizować współpracę między proboszczami⁸. W dokumentach posoborowych dziekani określani są jako „najbliżsi współpracownicy biskupa”⁹, którzy w sprawowaniu zadań pasterskich mają pośredniczyć między biskupem i proboszczami¹⁰, pełnić funkcje animatorów i koordynatorów pracy duszpasterskiej na szczeblu ponadparafialnym: między proboszczami a rektorami kościołów, kapelanami i katechetami itp.¹¹.

Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r. nakłada na dziekanów wielorakie obowiązki, które może poszerzyć prawo partykularne. Archiprezbiter ma popierać i koordynować w ramach dekanatu wspólną działalność pasterską, czuwać nad tym, by duchowni jego okręgu prowadzili życie odpowiadające ich stanowi i troskliwie wypełniali swoje obowiązki, czuwać nad tym, by święte czynności były sprawowane zgodnie z przepisami liturgicznymi, by czystość i piękno kościoła i sprzętu liturgicznego, zwłaszcza w sprawowaniu i przechowywaniu Najświętszego Sakramentu, były starannie utrzymywane; żeby księgi parafialne były właściwie spisywane i należycie przechowywane, dobra kościelne prawidłowo administrowane, a budynek parafialny otoczony właściwą troską; zabiegać o to, ażeby duchowni zgodnie z postanowieniami prawa partykularnego, uczestniczyli w określonym czasie w prelekcjach, spotkaniach teologicznych lub konferencjach, według postanowienia kan. 279 § 2, troszczyć się o dostarczenie pomocy duchowych prezbiterom swego okręgu; najbardziej zaś troszczyć się o tych kapłanów, którzy znajdują się w trudniejszych okolicznościach lub przeżywają jakieś problemy. Dowiedziawszy się o poważnej chorobie proboszcza w swoim rejonie, dziekan winien zatroszczyć się o to, ażeby nie był on pozbawiony pomocy duchowej i materialnej, a w przypadku śmierci od-

⁶ Por. W. Krawczyk, *Dziekan we wspólnocie dekanalnej*, Studia Płockie 8 (1980), 61–62.

⁷ Por. W. Góralski, *Obowiązki dziekanów w diecezji płockiej w świetle nominacji dziekańskich za bpa Ludwika Bartłomieja Żaluskiego (1699–1721)*, Studia Płockie 14 (1986), 187. Po rewolucji francuskiej w każdej diecezji dekanaty ustanawiane były zgodnie z dystryktem cywilnym. Proboszcz głównej parafii był mianowany dziekanem. Zob. P. Choi in-Gag, dz.cyt., 40.

⁸ Concilium Oecumenicum Vaticanum II, *Decretum de pastoralibus in Ecclesia Christus Dominus* (28 octobris 1965), nr 30, *Acta Apostolicae Sedis* 58 (1966), 673–701, tekst polski: Sobór Watykański II, *Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele Christus Dominus*, w: *Sobór Watykański II. Konstytucje, dekrety, deklaracje. Tekst polski. Nowe tłumaczenie*, Poznań 2002, 236–258.

⁹ Paulus PP. VI, *motu proprio Ecclesiae Sanctae* (6 augusti 1966), nr 19 § 1, *Acta Apostolicae Sedis* 58 (1966), 757–787, (odtąd: ES).

¹⁰ EI, nr 186.

¹¹ EI, nr 181; por. J. Krukowski, *Komentarz do kan. 553*, w: *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, t. 2, Ks. II (1): *Lud Boży*, red. J. Krukowski, Poznań 2005, 463.

prawiony był godny pogrzeb. Ma zatroszczyć się również o to, aby podczas choroby czy śmierci nie zostały zabrane lub nie zaginęły księgi, dokumenty, sprzęt liturgiczny oraz inne przedmioty należące do kościoła. Dziekan ma wreszcie obowiązek wzywać parafie swojego rejonu w sposób określony przez biskupa diecezjalnego¹². Z przytoczonego katalogu zadań, często poszerzanego przez prawo diecezjalne, łatwo wywnioskować, że dziekan ma wiele obowiązków, których często nie będzie w stanie owocnie wypełnić, a czasem będzie miał przeszkodę w ich realizacji. Stąd zrozumiałe jest ustanowienie przez prawo partykularne urzędu wicedziekana.

Według *Słownika wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych* „wice-” w złożeniach oznacza zastępcę¹³. Z kolei zastępca to „osoba zastępująca kogoś, występująca, działająca w czyimś imieniu, pełniąca jakąś funkcję w czyimś zastępstwie, mająca takie stanowisko”¹⁴. Tak więc wicedziekan jest zastępcą dziekana, który nie tylko go zastępuje, ale również sprawuje taki urząd. Do natury urzędu kościelnego należy to, że jest to ustanowione na stałe zadanie z postanowienia czy to Bożego, czy kościelnego do realizacji celu duchowego¹⁵. Tak więc wicedziekan jest z urzędu zastępcą dziekana. Mając to na uwadze, można skonstatować, że wicedziekan to kapłan, który na mocy urzędu ustanowionego prawem partykularnym jest stałym zastępcą dziekana w zakresie przyznanym mu przez prawo.

Wielu prawodawców partykularnych przewiduje istnienie urzędu wicedziekana. W takim przypadku wspomniany urząd jawi się jako obowiązkowy. *Wytuczne dla pracy dekanatu i urzędów dekanalnych Archidiecezji Krakowskiej* zawierają normę, według której wicedziekan należy do zarządu dekanatu¹⁶. Wspomniany dokument stwierdza, że do szczegółowych zadań wicedziekana należy bycie pierwszym zastępcą dziekana i współodpowiedzialność za zadania powierzone dziekanowi¹⁷. *Statut księży dziekanów Archidiecezji Lubelskiej* zaznacza, że najbliższym współpracownikiem dziekana jest wicedziekan, który wspomaga dziekana w wypełnianiu jego urzędu, zastępuje go w przypadku nieobecności lub przeszkody oraz wykonuje zadania zlecone przez dziekana¹⁸. Identycznie stwierdza *Statut księży dziekanów Archidiecezji Częstochowskiej*, podkreślając, że najbliższym współpracownikiem dziekana jest wicedziekan, który wspomaga dziekana w wypełnianiu jego urzędu, zastępuje go w przypadku nieobecności lub przeszkody oraz wykonuje zadania zlecone przez dziekana¹⁹. Podobnie stwierdza *I Synod Diecezji Legnickiej*: „najbliższymi współpracownikami dziekana są wicedziekan i dekanalny ojciec

¹² Por. kan. 555 KPK.

¹³ W. Kopaliński, *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych*, Warszawa 1983, 453.

¹⁴ *Słownik języka polskiego*, red. M. Szymczak, Warszawa 1981, 961.

¹⁵ Por. kan. 145 § 1 KPK.

¹⁶ *Wytuczne dla pracy dekanatu i urzędów dekanalnych Archidiecezji Krakowskiej* (3 czerwca 1992), art. 12, *Notificaciones e Curia Metropolitana Cracoviensi* 130 (1992), nr 7–9, 61.

¹⁷ Tamże, art. 14. 1, s. 62.

¹⁸ *Statut Księży Dziekanów Archidiecezji Lubelskiej* (2 grudnia 2000), art. 27, *Wiadomości Archidiecezji Lubelskiej* 74 (2000), nr 4, 720.

¹⁹ Arcybiskup Metropolita Częstochowski, *Statut księży dziekanów Archidiecezji Częstochowskiej*, <http://kuriaczestochowa.pl/wp-content/uploads/2013/02/14.pdf>, [dostęp: 15.11.2015], nr 27.

duchowny”²⁰. *Statuti degli organi di partecipazione diocesani* diecezji Concordia-Pordenone mówią, że prowikariusz foranialny (wicedziekana) wspomaga dziekana w jego zadaniach²¹. *Directorio arciprestazgo* hiszpańskiej diecezji San Cristóbal de La Laguna postanawia, że kiedy biskup uważa za stosowne, może mianować wicearchidiecezjalnego, aby zastępował archidiecezjalnego podczas jego nieobecności i choroby²². Na istnienie urzędu wicedziekana wskazuje dekret biskupa portugalskiej diecezji Bragança-Miranda, na mocy którego biskup diecezjalny powołuje kolegium archidiecezjalnych i wicearchidiecezjalnych na lata 2012–2015²³. Według *Estatuto del arcipreste en la diócesis de Coria-Caceres* w Hiszpanii w każdym archidiecezjalnieniu ma być także wicearchidiecezjalny, który zastępuje archidiecezjalnego w przypadku jego niezdolności lub nieobecności. Kiedy urząd dziekana wakuje, wicedziekana pełni obowiązki dziekana do czasu wyboru nowego archidiecezjalnego²⁴.

Z przytoczonych norm wynika, że zasadniczo wicedziekana jest na mocy urzędu zastępcą dziekana, wspomaga i zastępuje dziekana w przypadku jego przeszkody czy utraty przezeń urzędu, jak również wykonujące wyznaczone mu przez prawo określone zadania w dekanacie.

3. KWALIFIKACJE, POWIERZENIE I UTRATA FUNKCJI WICEDZIEKANA

Z samej natury urzędu zastępcy wynika, że zastępca winien spełniać te same warunki i mieć te same kwalifikacje, jak ten, kogo zastępuje. Zgodnie z kan. 149 § 1, aby urząd kościelny można było komuś powierzyć, powinien on pozostawać we wspólnocie Kościoła i być zdatnym, czyli mieć przymioty wymagane do tego urzędu prawem powszechnym, partykularnym lub fundacyjnym. Kandydat na wicedziekana musi spełniać łącznie dwa podstawowe warunki, by otrzymać urząd: być w komunii kościelnej (czyli nie być obłożonym zadeklarowaną lub wymierzoną ekskomuniką i być zjednoczonym z Chrystusem za pośrednictwem widzialnej struktury Kościoła, więzami wyznawania wiary, sakramentów i zwierzchnictwa kościelnego) oraz zdatność. Jest zrozumiałe, że niekatolicy nie mogą otrzymać żadnego urzędu kościelnego.

Choć przynależność do stanu duchownego nie należy obecnie do ogólnych wymogów stawianym kandydatom do urzędu kościelnego, to w przypadku urzędu

²⁰ *I Synod Diecezji Legnickiej (2007–2012), Statut dziekana, wicedziekana i dekanalnego ojca duchownego w Diecezji Legnickiej*, t. I, Legnica 2012, § 25, 134.

²¹ *Diocesi di Concordia-Pordenone, Statuti degli organi di partecipazione diocesani*, Pordenone 2006, nr 10, 25.

²² *Diócesis de San Cristóbal de La Laguna, Directorio arciprestazgo*, www.obispadodetenerife.es/directorio-arciprestazgo-2006/, [dostęp: 12.02.2016], art. 5.

²³ *Bispo de Bragança-Miranda, Decreto n° 16/2012*, (14 setembro 2012), www.diocesebm.pt/sites/default/files/documentos/Decreto-16-2012_Col%C3%A9gio-dos-Arciprestes.pdf, [dostęp: 13.02.2016].

²⁴ *Estatuto del arcipreste en la diócesis de Coria-Caceres*, www.diocesiscoriacaceres.org/menu-derecho/Documentos/Estatutos%20del%20arcipreste%20en%20la%20diocesis%20de%20Coria-Caceres.pdf, [dostęp: 13.02.2016].

wicedziekana kandydat musi być prezbiterem, świeckim czy zakonnym²⁵, a więc nie może być laikiem czy diakonem. Kanon 553 § 1 *expressis verbis* stwierdza, że wikariusz rejonowy, zwany także dziekanem albo archiprezbiterem, albo jeszcze inaczej, jest kapłanem²⁶. Stąd kandydat na wicedziekana, podobnie jak dziekan, ma być kapłanem, który zamieszkuje na terenie dekanatu i w miarę możliwości pracuje duszpastersko²⁷. Trzeba dodać, że aktualnie urząd wicedziekana nie musi być koniecznie złączony z jakąś określoną i ustanowioną na sposób stały parafią²⁸, stąd prowikariusz zewnętrzny nie musi być jednym z proboszczów pełniących posługę w dekanacie²⁹, może nim być także prezbiter mieszkający na terenie dekanatu i w miarę możliwości pracujący duszpastersko, nie będący proboszczem³⁰.

Oprócz bycia prezbiterem kandydat na urząd wicedziekana musi odznaczać się odpowiednimi kwalifikacjami, czyli ma być zdalny. Owe kwalifikacje ocenia biskup diecezjalny, który jest władny mianować wicedziekana, bądź zatwierdzić jego wybór. Urząd wicedziekana jako bliskiego współpracownika dziekana w ponadparafialnej posłudze duszpasterskiej z pewnością domaga się od kandydata większej zdadności, niż wymaga tego urząd proboszcza³¹.

Dyrektorium *Ecclesiae imago* przypomina, że dziekan winien być prezbiterem pełniącym funkcje duszpasterskie, zamieszkującym na terenie dekanatu, mającym uznanie i autorytet wśród duchowieństwa i wiernych z powodu swojej wiedzy i roztropności, pobożności i apostołskiej gorliwości, odpowiednim, aby biskup mógł mu powierzyć uprawnienia, w odniesieniu do dekanatu, zdolnym do potęgowania i kierowania wspólną działalnością duszpasterską na powierzonym sobie teryto-

²⁵ „Archiprezbiterem może być jakikolwiek kapłan, diecezjalny albo zakonny, który wykonuje swoją posługę w obszarze archiprezbiteratu”. *Estatutos de los Arciprestazgos de la Diócesis de Asidonia-Jerez* (23 Septiembre 2001), art. 3, Boletín Oficial del Obispado de Asidonia, Separata nr 2, del Boletín Oficial del Obispado de Asidonia-Jerez 2001, 15. Jednak przy mianowaniu na dziekana prezbitera zakonnika należy przestrzegać kan. 682 § 1. Por. H. Paarhammer, *Volk Gottes, w: Münsterischer Kommentar zum Codex Iuris Canonici*, red. K. Lüdicke, t. 2, Essen 1988–2001, ad 554/2.

²⁶ Por. Różne Dykasterie Kurii Rzymskiej, Instrukcja *Ecclesiae de mysterio*, (15 sierpnia 1997), art. 5 § 6, L'Osservatore Romano wydanie polskie 19 (1998), nr 12, 30–40.

²⁷ AS, nr 219.

²⁸ Kan. 554 § 1 KPK; ES, nr 19 § 1; EI, nr 187. Prawodawca kodeksowy uwzględnił postanowienie ES, nr 19 § 1, by odnośnie do urzędu dziekana porzucić dziedzictwo historyczne wieków: już nie będzie na przyszłość obowiązku mianowania dziekanem proboszcza parafii, w którego kościele pierwotnie była chrzcielnica, ale należy brać pod uwagę zdadność kapłana w odniesieniu do czynności, które musi spełniać. Musi on mieć określone przymioty, by owocnie wykonywać swoje zadanie. Por. E. Cappellini, *Comentario al can. 553–555*, w: *Comentario exegético al Código de Derecho Canónico*, t. 2, cz. II, red. A. Marzoa, J. Miras, R. Rodríguez-Ocaña, wyd. 3, Pamplona 2002, 1336–1337.

²⁹ W KPK z 1917 r. dziekanami powinni być, o ile to tylko możliwe, proboszczowie, kan. 217, 446. Por. I. Grabowski, *Prawo kanoniczne według nowego Kodeksu wydanie drugie poprawione i znacznie*, Lwów 1927, 269.

³⁰ AS, nr 219; W. Aymans, K. Mörsdorf, *Kanonisches Recht. Lehrbuch aufgrund des Codex Iuris Canonici*, t. 2, Paderborn–München–Wien–Zürich 1997, 444. Urząd dziekana w aktualnym prawie powszechnym nie jest związany z urzędem proboszczowskim określonej parafii ani dziekan nie musi być obecnie proboszczem w danym dekanacie.

³¹ Kan. 521 § 1–2 KPK.

rium³². Z kolei według *Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów „Apostolorum successores”* dziekan powinien: być kapłanem, który zamieszkuje na terenie dekanatu i, w miarę możliwości, pracuje duszpastersko, cieszyć się szacunkiem duchowieństwa i wiernych, dzięki roztropności i wierności doktrynie, pobożności i gorliwości apostołskiej, zasługiwać na zaufanie biskupa, aby ten, gdy trzeba, mógł mu udzielić szczególnej władzy, mieć niezbędne umiejętności kierowania i pracy w zespole³³. Z pewnością takimi wymogami i kwalifikacjami winien odznaczać się wicedziekan.

Stanowisko wicedziekana jest urzędem kościelnym i tak jak każdy urząd musi być powierzony kandydatowi przez właściwego przełożonego, w tym wypadku przez biskupa diecezjalnego, zgodnie z przepisami prawa (prowizja kanoniczna), gdyż „urzędu kościelnego nie można ważnie otrzymać bez kanonicznego powierzenia”³⁴. Na ten złożony akt (prowizji kanonicznej) składają się takie czynności prawne, jak: wyznaczenie osoby na dany urząd, nadanie tytułu, a niekiedy oficjalne objęcie urzędu. Czynności te nie muszą być dokonane sukcesywnie, pierwsza i druga czynność mogą mieścić się w jednym akcie prawnym³⁵.

Kanon 553 § 2 postanawia, że jeśli czego innego nie postanawia prawo partykularne, dziekana mianuje biskup diecezjalny, po wysłuchaniu zgodnie ze swoim rozroptnym osądem zdania kapłanów pełniących posługę w danym dekanacie. Tak więc w przypadku nominacji na urząd wikariusza okręgowego ma miejsce prowizja niezależna czyli swobodne nadanie tego urzędu przez biskupa diecezjalnego, który nie tylko nadaje tytuł, lecz także niezależnie wyznacza osobę kandydata na urząd. Jeśli jednak prawo partykularne postanawia coś innego, może mieć miejsce prowizja zależna na urząd dziekana, gdy kandydat jest prawnie wyznaczony przez kogoś innego³⁶. Przepisy o powierzeniu urzędu dziekana odnoszą się także do urzędu wicedziekana. Zatem przewiduje się dwa sposoby wyboru prowikariusza zewnętrznego. Pierwszy jest proponowany przez sam Kodeks w kan. 553 § 2, gdzie przewiduje się mianowanie dziekana przez biskupa diecezjalnego, po wysłuchaniu zgodnie ze swoim rozroptnym osądem zdania kapłanów pełniących posługę w danym dekanacie. Drugi sposób to nominacja wicedziekana na podstawie prawa partykularnego.

Gdy idzie o prowizję niezależną, to *Statuty dziekańskie* diecezji kieleckiej stwierdzają, że dla każdego dekanatu będzie mianowany – również na pięć lat – wicedziekan, który w wypadku nieobecności lub prawnego przeszkodzenia dziekana przejmuje jego funkcję³⁷. *IV Synod Archidiecezji Warszawskiej* stanowi, że dziekanowi w sprawowaniu jego urzędu pomaga wicedziekan, który jest mianowany przez arcybiskupa na 5 lat, z możliwością skrócenia lub wydłużenia tego okresu³⁸,

³² EI, nr 187.

³³ AS, nr 219.

³⁴ Kan. 146 KPK.

³⁵ Por. T. Pawluk, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II. Zagadnienia wstępne i normy ogólne*, t. 1, Olsztyn 1985, 301–302.

³⁶ Por. tamże, s. 304.

³⁷ Biskup Kielecki, *Statuty dziekańskie* (22 października 1981), Kielecki Przegląd Diecezjalny 57 (1981), nr 6, 257–264, nr II, 258.

³⁸ *IV Synod Archidiecezji Warszawskiej*, Warszawa 2003, st. 81, 41.

a *XLII Synod Diecezji Płockiej* postanawia, że wicedziekana mianuje biskup płocki na pięć lat³⁹. Natomiast II Synod Archidiecezji Katowickiej zarządza, że prawo partykularne może także przewidywać prowizję zależną na urząd wicedziekana. Gdy idzie o *Statut Księży Dziekanów Archidiecezji Lubelskiej*, to ten postanawia, że spośród trzech kandydatów wybranych przez kapłanów dekanalnych, po uprzedniej konsultacji z dziekanem, arcybiskup lubelski mianuje wicedziekana⁴⁰. Powierzenie urzędu wicedziekana zostało usankcjonowane przez *I Synod Archidiecezji Białostockiej* w ten sposób, że wicedziekan jest kapłanem wybranym w tajnym głosowaniu podczas konferencji dekanalnej i potwierdzony przez biskupa diecezjalnego⁴¹. *I Synod Archidiecezji Warmińskiej* postanawia, że wicedziekana mianuje arcybiskup, po przedstawieniu go przez księży dekanatu po uprzednich wyborach⁴². *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej* przypomina, że wicedziekan jest wybierany przez wszystkich księży z dekanatu spośród proboszczów⁴³. Według *Estatuto del arcipreste en la diócesis de Coria-Caceres* w Hiszpanii prowikariusz zewnętrzny jest wybierany przez księży i innych przedstawicieli duszpasterstwa w archiprezbiteracie, i mianowany przez biskupa na pięć lat⁴⁴. *Statuti degli organi di partecipazione diocesani* diecezji Concordia-Pordenone stwierdzają, że wicedziekan jest mianowany przez biskupa spośród czterech księży przedstawionych przez kondekanalnych w wyborach, według regulaminu zatwierdzonego przez biskupa, jako kandydatów na wicedziekana⁴⁵.

W sprawie utraty każdego urzędu kościelnego (także wicedziekana) Kodeks postanawia, że dokonuje się to po upływie wyznaczonego czasu, po osiągnięciu określonego prawem wieku, na skutek rezygnacji, przeniesienia, usunięcia, a także pozbawienia. Należy zaznaczyć, że prawo partykularne w kwestii utraty urzędu najczęściej traktuje o utracie funkcji dziekana, co oczywiście ma zastosowanie również do zadania jego zastępcy.

Kanon 554 § 3 stwierdza, że na skutek słusznej przyczyny, zgodnie z własnym roztropnym osądem, biskup diecezjalny może swobodnie usunąć dziekana z urzędu (także wicedziekana). Tak zatem wicedziekan może być usunięty przez biskupa diecezjalnego, gdy istnieje ku temu słuszna przyczyna, którą ocenia biskup diecezjalny. Biskup diecezjalny może więc swobodnie usunąć dziekana z urzędu⁴⁶. Jednakże tylko pozornie norma ta daje biskupowi całkowitą władzę dyskrecjonalną w kwestii usunięcia wicedziekana. Biskup mający zamiar usunięcia wspomnianego

³⁹ *XLII Synod Diecezji Płockiej (1987–1991)*, Płock 1992, st. 240, 117.

⁴⁰ *Statut Księży Dziekanów Archidiecezji Lubelskiej*, nr 6, 714. Identycznie postanawia *Statut księży dziekanów Archidiecezji Częstochowskiej*, II, 6 oraz *I Synod Diecezji Legnickiej, Statut dziekana, wicedziekana i dekanalnego ojca duchownego w Diecezji Legnickiej*, II, § 6, 130.

⁴¹ *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, Białystok 2000, st. 71, 34.

⁴² *I (XIV) Synod Archidiecezji Warmińskiej (2006–2012). Misja Kościoła Warmińskiego w dziele Nowej Ewangelizacji*, Olsztyn 2012, st. 42, 25–26.

⁴³ *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej. Statuty. Dokumenty wykonawcze*, Drohiczyn 1997, st. 84, 78.

⁴⁴ *Estatuto del arcipreste en la diócesis de Coria-Caceres*, I, 4.

⁴⁵ *Diocesi di Concordia-Pordenone, Statuti degli organi di partecipazione diocesani*, art. 10–11, 25.

⁴⁶ Kan. 554 § 3. Chodzi oczywiście o usunięcie dziekana przed upływem kadencji, gdyż jest to urząd nadawany na czas określony.

go prezbitera, winien pamiętać o następujących sprawach: a) musi istnieć jedna lub różne słuszne przyczyny do usunięcia, które on sam ocenia, lecz muszą być to rzeczywiste motywy⁴⁷; b) muszą być zachowane wymogi określone w kan. 192–195; c) musi przestrzegać kan. 682 § 2, jeśli dziekan jest zakonnikiem⁴⁸ albo członkiem stowarzyszenia życia apostołskiego⁴⁹. Trzeba więc stwierdzić, że owa słuszna przyczyna do usunięcia wicedziekana przed zakończeniem jego kadencji winna należeć do kategorii przyczyn poważnych⁵⁰.

Oprócz usunięcia wicedziekana istnieją inne sposoby utraty funkcji wicearchiprezbitera. Kanon 184 § 1 postanawia, że urząd kościelny traci się po upływie wyznaczonego czasu, po osiągnięciu określonego prawem wieku, na skutek rezygnacji, przeniesienia, a także pozbawienia. Nie ulega wątpliwości, że utrata urzędu kościelnego może nastąpić także z innych przyczyn. Najczęściej dokonuje się przez śmierć, ale jest to tak oczywiste, że ustawodawca kodeksowy nie wspomina o niej⁵¹.

Statut księży dziekanów Archidiecezji Lubelskiej zaznacza, że czas trwania kadencji dziekana i wicedziekana wynosi 5 lat i jest liczony w sposób jednolity dla wszystkich dekanatów archidiecezji. Dziekan i wicedziekan nie mogą dłużej pełnić swoich urzędów niż przez dwie pełne kolejne kadencje. Po przerwie trwającej przynajmniej jedną kadencję mogą ponownie zostać mianowani. Wicedziekan może utracić swój urząd przed upływem kadencji na skutek rezygnacji przyjętej przez Arcybiskupa Lubelskiego, przez przyjęcie urzędu w innym dekanacie oraz na

⁴⁷ Np. dobro dusz, właściwe funkcjonowanie urzędu dziekańskiego (wicedziekańskiego), pożytek Kościoła, niewykonywanie swoich obowiązków. Nie ulega wątpliwości, że niektóre przyczyny wystarczające do usunięcia proboszcza mogą dotyczyć dziekana, np. gdy posługiwanie konkretnego dziekana, na skutek jakiejś przyczyny, nawet bez jego poważnej winy, staje się szkodliwe lub przynajmniej nieskuteczne (por. kan. 1740), sposób postępowania, dziekana, który przynosi kościelnej wspólnocie poważną szkodę lub zamieszanie, nieudolność albo trwała choroba umysłowa lub fizyczna, która czyni dziekana nieużytecznym w wypełnianiu jego zadań, utrata dobrego imienia u prezbiterów dekanatu, ale też u wieckich lub niechęć w stosunku do dziekana, które według przewidywania szybko nie ustają, poważne zaniedbanie lub naruszenie obowiązków dziekańskich, które trwa mimo upomnienia (por. kan. 1741, nr 1-4). Także utrata urzędu proboszcza określonej parafii, jeśli według prawa partykularnego, czy prawomocnego zwyczaju urząd wicedziekana jest związany z urzędem proboszcza tejże parafii, powoduje utratę urzędu wicedziekana.

⁴⁸ „Zakonnik może być usunięty z powierzonego mu stanowiska, tak według uznania kompetentnej władzy, po powiadomieniu przełożonego zakonnego, jak i przez przełożonego, po powiadomieniu nadającego, bez wymagania zgody drugiego”.

⁴⁹ Por. kan. 738 § 2–3 KPK: „wszyscy członkowie stowarzyszeń życia apostołskiego podlegają także biskupowi diecezjalnemu w tym, co dotyczy kultu publicznego, duszpasterstwa oraz innych dzieł apostołatu; relacje z własnym biskupem członka inkardynowanego do diecezji określają konstytucje lub szczegółowe umowy”. Por. *Código de Derecho Canónico. Edición bilingüe, fuentes y comentarios de todos los cánones*, red. A. Benlloch Poveda, Valencia 1993, 272. *Statuto dei Vicari Foranei archidiecezji Campagna* stawiają warunek, że przed swobodnym usunięciem dziekana, biskup winien wysłuchać rady biskupiej, art. 7.

⁵⁰ Zob. *Estatutos de los Arciprestazgos de la Diócesis de Asidonia-Jerez* (23 Septiembre 2001), art. 8, nr 1, Boletín Oficial del Obispado de Asidonia, Separata nr 2, del Boletín Oficial del Obispado de Asidonia – Jerez, Jerez 2001, 16.

⁵¹ Choć np. *Estatutos de los arciprestazgos de la Archidiócesis de Madrid* stwierdzają, że dziekan traci swój urząd na skutek śmierci, art. 6. To samo przypominają *Estatutos de los Arciprestazgos de la Diócesis de Asidonia-Jerez*, art. 8, nr 1, 16. Por. J. San José Prisco, art.cyt., 471.

skutek usunięcia go z urzędu przez Arcybiskupa. Wicedziekan, po ukończeniu siedemdziesiątego roku życia, jest proszony o złożenie rezygnacji z urzędu na ręce Arcybiskupa, który rozważywszy wszystkie okoliczności osoby i miejsca, powinien zdecydować o przyjęciu lub odłożeniu rezygnacji⁵². I Synod Diecezji Legnickiej stanowi, że czas trwania kadencji wicedziekana wynosi 5 lat. Wicedziekan nie może dłużej pełnić swojego urzędu niż przez dwie pełne kolejne kadencje. Po przerwie trwającej przynajmniej jedną kadencję może ponownie zostać mianowany. Wicedziekan może utracić swój urząd przed upływem kadencji na skutek rezygnacji przyjętej przez biskupa diecezjalnego, przyjęcia urzędu w innym dekanacie oraz usunięcia go z urzędu przez biskupa. Wicedziekan po ukończeniu 65. roku życia winien złożyć rezygnację z urzędu na ręce biskupa diecezjalnego, który, rozważywszy wszystkie okoliczności osoby i miejsca, powinien zdecydować o przyjęciu lub odłożeniu rezygnacji⁵³.

Estatuto del arcipreste en la diócesis de Coria-Caceres stwierdza, że wicearchiprezbiter jest wybierany przez księży i innych pracowników duszpasterstwa w dekanacie i mianowany przez biskupa na pięć lat⁵⁴. Wspomniany dokument dodaje, że prowikariusz okręgowy traci urząd po upływie czasu, na który był wybrany, przez zrzeczenie się przyjęte przez biskupa, przez przeniesienie z dekanatu, przez przejście na przymusową lub dobrowolną emeryturę, na skutek której traci wszystkie funkcje w dekanacie, przez prawne usunięcie⁵⁵.

Directorio arciprestazgo, diecezji San Cristóbal de La Laguna zamieszcza następujące dyspozycje: wicedziekan traci urząd na skutek upływu czasu, na który był wybrany, może być ponownie desygnowany na następną kadencję, kiedy zostaje przeniesiony do pracy duszpasterskiej w innym dekanacie, na skutek pisemnego zrzeczenia się przyjętego przez biskupa, przy istnieniu słusznej i proporcjonalnej przyczyny, przez usunięcie zgodne z prawem⁵⁶.

4. OBOWIĄZKI I UPRAWNIENIA ZASTĘPCY DZIEKANA

Z samej natury urzędu wicedziekana wynika, że kapłan ten w razie potrzeby pełni zastępczo jego funkcje, wspomaga dziekana, a także może mieć zlecony przez biskupa lub dziekana na sposób stały jakiś sektor pracy dziekańskiej.

⁵² *Statut Księża Dziekanów Archidiecezji Lubelskiej*, II, 7–11, 714–715. Identycznie postanawia *Statut księży dziekanów Archidiecezji Częstochowskiej*, II, 9–11. II Synod Archidiecezji Katowickiej zarządza: „kadencja wicedziekana wynosi pięć lat bez możliwości powtórzenia”. II Synod Archidiecezji Katowickiej, *Akty wykonawcze*, Wiadomości archidiecezjalne. Organ urzędowy Archidiecezji Katowickiej 84 (2016), Suplement 2016. *Zarządzenie w sprawie posługi dziekana i wicedziekana w Archidiecezji Katowickiej*, nr 25, 191.

⁵³ I Synod Diecezji Legnickiej, Statut dziekana, wicedziekana i dekanalnego ojca duchownego w Diecezji Legnickiej, II, § 7–11, 130.

⁵⁴ *Estatuto del arcipreste en la diócesis de Coria-Caceres*, I, 3–4.

⁵⁵ Tamże, nr 31.

⁵⁶ Diócesis de San Cristóbal de La Laguna, *Directorio arciprestazgo*, art. 16.

Statut księży dziekanów Archidiecezji Lubelskiej przypomina, że najbliższym współpracownikiem dziekana jest wicedziekan, który wspomaga dziekana w wypełnianiu jego urzędu, zastępuje go w przypadku nieobecności lub przeszkody oraz wykonuje zadania zlecone przez dziekana⁵⁷. *II Synod Archidiecezji Katowickiej* postanawia, że „w wypadku śmierci lub nieobecności dziekana wicedziekan przejmuje obowiązki dziekana i korzysta z jego uprawnień”⁵⁸.

Statuti degli organi di partecipazione diocesani diecezji Concordia-Pordenone podkreślają, że prowikariusz okręgowy jest mianowany przez biskupa, aby wspomagał archiprezbitera w jego zadaniach⁵⁹. Według *Statutów dziekańskich* diecezji kieleckiej wicedziekan w wypadku nieobecności lub prawnego przeszkodzenia dziekana przejmuje jego funkcję⁶⁰. *Wytyczne dla pracy dekanatu i urzędów dekanalnych Archidiecezji Krakowskiej* zawierają następującą dyspozycję: „do szczegółowych zadań wicedziekana należy bycie pierwszym zastępcą dziekana i współodpowiedzialność za zadania powierzone dziekanowi”⁶¹. Według *Estatuto del arcipreste en la diócesis de Coria-Caceres* w Hiszpanii prowikariusz zewnętrzny zastępuje archiprezbitera w przypadku jego niezdolności albo nieobecności. Kiedy urząd dziekana wakuje, pełni jego obowiązki do czasu wyboru nowego dziekana⁶², natomiast *Directorio arciprestazgo* diecezji San Cristóbal de La Laguna stanowi, iż wicearchiprezbiter zastępuje archiprezbitera w czasie jego nieobecności i choroby⁶³. *Pierwszy Synod Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej* podkreśla, że dziekana w wypełnianiu jego obowiązków wspomaga wicedziekan⁶⁴, a *Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej*, że wicedziekan wspiera dziekana; zastępuje go w przypadku choroby lub innej zaistniałej przeszkody, o czym winien powiadomić kurię diecezjalną, wykonuje obowiązki dziekańskie, które dziekan mu zlecił za zgodą kurii⁶⁵.

Oprócz ogólnych stwierdzeń, że wicedziekan wspomaga i zastępuje dziekana podczas jego przeszkodzenia czy wykonuje zadania zlecone mu przez dziekana, prawodawcy wyznaczają prowikariuszowi zewnętrznemu określone zadania. Tak więc wicedziekan w przypadku nieobecności dziekana ma prawo delegowania kapłana do błogosławienia małżeństwa, jeśli w którejś parafii dekanatu nagle zabrakło duchownego, do którego należy prawo błogosławienia małżeństw (nagła śmierć, zasłabnięcie, inna losowa przyczyna)⁶⁶, ma uprawnienie do rozgrzeszania z eksko-

⁵⁷ *Statut Księży Dziekanów Archidiecezji Lubelskiej*, V, 5, 720. tak samo postanawia *Statut księży dziekanów Archidiecezji Częstochowskiej*, V, 27 oraz *I Synod Diecezji Legnickiej, Statut dziekana, wicedziekana i dekanalnego ojca duchownego w Diecezji Legnickiej*, V, § 25, 134.

⁵⁸ *II Synod Archidiecezji Katowickiej, Zarządzenie w sprawie posługi dziekana i wicedziekana w Archidiecezji Katowickiej*, nr 26, 191.

⁵⁹ Diocesi di Concordia-Pordenone, *Statuti degli organi di partecipazione diocesani*, art. 10, 25.

⁶⁰ Biskup Kielecki, *Statuty dziekańskie*, II, 258.

⁶¹ *Wytyczne dla pracy dekanatu i urzędów dekanalnych Archidiecezji Krakowskiej*, art. 14, 62.

⁶² *Estatuto del arcipreste en la diócesis de Coria-Caceres*, I, 3.

⁶³ Diócesis de San Cristóbal de La Laguna, *Directorio arciprestazgo*, II, 5.

⁶⁴ *Pierwszy Synod Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej 1996–2001*, Zamość 2001, st. 20, 25.

⁶⁵ *Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej 2007–2009. Prawo diecezjalne Kościoła Kaliskiego*, Kalisz 2009, st. 24, 14.

⁶⁶ *Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej 2007–2009*, st. 18, 12.

muniki *latae sententiae*, w którą wpadają osoby dopuszczające się przerywania ciąży⁶⁷, uczestniczy w konferencjach dziekańskich, zabezpiecza majątek kościelny, parafialny i beneficjalny w parafii dziekana w przypadku jego śmierci lub innej przeszkody w funkcjonowaniu, przekazuje parafię dziekańską administratorowi, a potem nowemu proboszczowi, urządza pogrzeb zmarłego dziekana⁶⁸.

Wicedziekan w wypadku śmierci proboszcza i w wypadku śmierci dziekana jest wykonawcą testamentu zmarłego proboszcza dekanalnego⁶⁹. Do zadań wicedziekana należy odpowiedzialność za regulowanie przez kapłanów dekanatu świadczeń na rzecz diecezji, zabezpieczenie dokumentów i majątku kościelnego w parafii dziekana w wypadku jego śmierci, powiadomienie biskupa diecezjalnego lub kurii diecezjalnej o śmierci dziekana i zorganizowanie jego pogrzebu, przekazanie parafii dziekańskiej nowo mianowanemu proboszczowi po odejściu lub śmierci dziekana⁷⁰. Ponadto kapłani pracujący w duszpasterstwie wpłacają u wicedziekana dekanatu ich miejsca zamieszkania każdego miesiąca kwotę na Fundusz Wzajemnej Pomocy Kapłańskiej⁷¹. W razie nadzwyczajnych potrzeb związanych z leczeniem, kapłan ma prawo zwrócić się za pośrednictwem wicedziekana o dodatkową pomoc z Diecezjalnego Funduszu Wzajemnej Pomocy Kapłańskiej⁷². Do obowiązków wicedziekana należy także: udział w kongregacjach dziekańskich, protokolowanie kongregacji dekanalnych i innych czynności, które wymagają protokołu, opieka nad kapłanami emerytami i chorymi, a w razie konieczności organizowanie dla nich pomocy materialnej, pełnienie funkcji dekanalnego przedstawiciela Caritas Kapłańskiej oraz zbiórka składek na Caritas Kapłańską, troska o parafialne zespoły Caritas w dekanacie, zabezpieczanie majątku kościelnego w parafii dziekana w wypadku jego śmierci lub innej poważnej przeszkody, przekazanie parafii dziekańskiej administratorowi, a potem nowemu proboszczowi⁷³. Wicedziekan przekazuje do kurii diecezjalnej ofiary mszalne z binacji i trynacji⁷⁴, a w wypadku wakansu urzędu dziekana w ciągu miesiąca zwołuje nadzwyczajne zbranie dekanalne, w celu wybrania kandydatów na urząd dziekana⁷⁵, kapłan ten rozprowadza na terenie dekanatu materiały i pisma dostarczone przez kurię diecezjalną⁷⁶. Wicedziekan także wspomaga dziekana w wizytacji parafii dekanatu, jak również sprawuje pieczę nad wspólnotami religijnymi i duszpasterskimi w dekanacie⁷⁷.

⁶⁷ Tamże, II, 1, 272.

⁶⁸ *Pierwszy Synod Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej 1996–2001*, st. 20, 26

⁶⁹ *I Synod Diecezji Sosnowieckiej. Prawo partykularne Kościoła Sosnowieckiego*, Sosnowiec 2005, st. 63, 52.

⁷⁰ Tamże, st. 84, 56.

⁷¹ *Pierwszy Synod Diecezji Rzeszowskiej 2001–2004*, Rzeszów 2004, st. 57, 63.

⁷² Tamże, st. 66 § 2, 65.

⁷³ Tamże, st. 148, 94. Por. II Synod Archidiecezji Katowickiej, *Zarządzenie w sprawie posługi dziekana i wicedziekana w Archidiecezji Katowickiej*, nr 28–29, 191.

⁷⁴ *Pierwszy Synod Diecezji Opolskiej (2002–2005). Statuty i aneksy*, Opole 2005, st. 69, 38.

⁷⁵ Tamże, nr 6, 233.

⁷⁶ Tamże, nr 43, 239. II Synod Archidiecezji Katowickiej, *Zarządzenie w sprawie posługi dziekana i wicedziekana w Archidiecezji Katowickiej*, nr 27, 191.

⁷⁷ „*Gdzie jest Bóg, tam jest przyszłość*”. *XLIII Synod Diecezji Płockiej. Prawo partykularne i program odnowy pastoralnej Kościoła płockiego*, Płock 2015, st. 74, 39.

5. ZAKOŃCZENIE

Urząd wicedziekana jest ściśle związany z funkcją dziekana. Jednak nawet, gdy diecezja została podzielona na dekanaty, jawi się on jako fakultatywny w przeciwieństwie do funkcji dziekana. Stanowisko wicedziekana staje się jednak obligatoryjne na danym terytorium, gdy nakazuje je prawo diecezjalne. Wicedzikan, będący z urzędu zastępcą dziekana, jest prezbyterem, który na mocy urzędu ustanowionego prawem partykularnym jest stałym zastępcą dziekana w zakresie przyznanym mu przez prawo.

Wicedzikan w razie potrzeby pełni zastępczo funkcje archiprezbitera, wspomaga dziekana, a także może mieć zlecony przez biskupa lub dziekana na sposób stały jakiś sektor pracy dziekańskiej.

BIBLIOGRAFIA

Źródła

- „Gdzie jest Bóg, tam jest przyszłość”. XLIII Synod Diecezji Płockiej. Prawo partykularne i program odnowy pastoralnej Kościoła Płockiego, Płock 2015.
- Arcybiskup Metropolita Częstochowski, *Statut księży dziekanów Archidiecezji Częstochowskiej*, <http://kuriaczestochowa.pl/wp-content/uploads/2013/02/14.pdf>, [dostęp: 15.11.2015].
- Biskup Kielecki, *Statuty dziekańskie* (22 października 1981), Kielecki Przegląd Diecezjalny 57 (1981), 257–264.
- Bispo de Bragança-Miranda, *Decreto n° 16/2012*, (14 setembro 2012), www.diocesebm.pt/sites/default/files/documentos/Decreto-16-2012_Col%C3%A9gio-dos-Arciprestes.pdf, [dostęp: 13.02.2016].
- Codex Iuris Canonici. Auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus. Kodeks Prawa Kanonicznego*, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Poznań: Pallottinum 1984.
- Concilium Oecumenicum Vaticanum II, *Decretum de pastoralis Episcoporum munere in Ecclesia Christus Dominus* (28 octobris 1965), *Acta Apostolicae Sedis* 58 (1966), 673–701, tekst polski: Sobór Watykański II, Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele *Christus Dominus*, w: *Sobór Watykański II. Konstytucje, dekrety, deklaracje. Tekst polski. Nowe tłumaczenie*, Poznań: Pallottinum 2002, 236–258.
- Congregatio pro Episcopis, *Direttorio per il ministero pastorale dei vescovi „Apostolorum Successores”* (22 febbraio 2004), Città del Vaticano 2004, tekst polski: Kongregacja do spraw Biskupów, *Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów „Apostolorum Successores”*, Kielce 2005.
- Diocesi di Concordia-Pordenone, *Statuti degli organi di partecipazione diocesani*, Pordenone 2006.
- Diócesis de San Cristóbal de La Laguna, *Directorio arciprestazgo*, www.obispadodetenerife.es/directorio-arciprestazgo-2006/, [dostęp: 12. 02. 2016], art. 5.
- Estatuto del arcipreste en la diócesis de Coria-Caceres*, www.diocesiscoriacaceres.org/menuderecho/Documentos/Estatutos%20del%20arcipreste%20en%20la%20diocesis%20de%20Coria-Caceres.pdf, [dostęp: 13.02.2016].
- Estatutos de los Arciprestazgos de la Diócesis de Asidonia-Jerez* (23 Septiembre 2001), art. 3, Boletín Oficial del Obispado de Asidonia, Separata nr 2, del Boletín Oficial del Obispado de Asidonia-Jerez, Jerez 2001.
- I (XIV) Synod Archidiecezji Warmińskiej (2006–2012). Misja Kościoła Warmińskiego w dziele Nowej Ewangelizacji*, Olsztyn 2012.
- I Synod Archidiecezji Białostockiej*, Białystok 2000.
- I Synod Diecezji Drohiczyńskiej. Statuty. Dokumenty wykonawcze*, Drohiczyn 1997.

- I Synod Diecezji Legnickiej (2007–2012), Statut dziekana, wicedziekana i dekanalnego ojca duchownego w Diecezji Legnickiej*, t. I., Legnica 2012.
- I Synod Diecezji Sosnowieckiej. Prawo partykularne Kościoła Sosnowieckiego*, Sosnowiec 2005.
- II Synod Archidiecezji Katowickiej, Akty wykonawcze*, Wiadomości archidiecezjalne. Organ urzędowy Archidiecezji Katowickiej 84 (2016), Suplement 2016.
- IV Synod Archidiecezji Warszawskiej*, Warszawa 2003.
- Paulus PP. VI, motu proprio *Ecclesiae Sanctae* (6 augusti 1966), *Acta Apostolicae Sedis* 58 (1966), 757–787.
- Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej 2007–2009. Prawo diecezjalne Kościoła Kaliskiego*, Kalisz 2009.
- Pierwszy Synod Diecezji Opolskiej (2002–2005). Statuty i aneksy*, Opole 2005.
- Pierwszy Synod Diecezji Rzeszowskiej 2001–2004*, Rzeszów 2004.
- Pierwszy Synod Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej 1996–2001*, Zamość 2001.
- Różne Dykasterie Kurii Rzymskiej, Instrukcja *Ecclesiae de mysterio*, (15 sierpnia 1997), *L'Osservatore Romano* (wydanie polskie) 19 (1998), nr 12, 30–40.
- Sacra Congregatio pro Episcopis, *Directorium Ecclesiae imago de pastoralis ministerio Episcoporum* (22 februarii 1973), w: *Enchiridion Vaticanum*, t. 4, Bologna 1997, nr 1945–2328, tekst polski: Kongregacja Biskupów, Instrukcja *Ecclesiae imago* na temat pasterskiej posługi biskupów, w: *Posoborowe prawodawstwo kościelne*, t. 6, z. 1, red. E. Sztáfrowski, Warszawa 1975, nr 10370–11035.
- Statut Księża Dziekanów Archidiecezji Lubelskiej* (2 grudnia 2000), art. 27, *Wiadomości Archidiecezji Lubelskiej* 74 (2000), nr 4, 713–726.
- Wytyczne dla pracy dekanatu i urzędów dekanalnych Archidiecezji Krakowskiej* (3 czerwca 1992), *Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi* 130 (1992), nr 7–9, 58–64.
- XLII Synod Diecezji Płockiej (1987–1991)*, Płock 1992.

Literatura

- Aymans W., Mörsdorf K., *Kanonisches Recht. Lehrbuch aufgrund des Codex Iuris Canonici*, t. 2, Paderborn–München–Wien–Zürich: Ferdinand Schöningh 1997.
- Choi in-Gag P., *Vicario episcopale e vicario foraneo*, Roma: Pontificia Università Gregoriana 2003.
- Comentario exegetico al Código de Derecho Canónico*, red. A. Marzoa, J. Miras, R. Rodríguez-Ocaña, t. 2, cz. II, wyd. 3, Pamplona: Eunsa – Ediciones Universidad de Navarra 2002.
- Código de Derecho Canónico. Edición bilingüe, fuentes y comentarios de todos los cánones*, red. A. Benlloch Poveda, Valencia: EDICEP 1993.
- Góralski W., *Obowiązki dziekanów w diecezji płockiej w świetle nominacji dziekańskich za bpa Ludwika Bartłomieja Załuskiego (1699–1721)*, *Studia Płockie* 14 (1986), 157–172.
- Grabowski I., *Prawo kanoniczne według nowego Kodeksu wydanie drugie poprawione i znacznie*, Lwów 1927.
- Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, t. 2, Ks. II (1): *Lud Boży*, red. J. Krukowski, Poznań 2005.
- Kopaliński W., *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych*, Warszawa: PWN 1983.
- Krawczyk W., *Dziekan we wspólnocie dekanalnej*, *Studia Płockie* 8 (1980), 62–75.
- Münsterischer Kommentar zum Codex Iuris Canonici*, t. 2, red. K. Lüdicke, Essen: Ludgerus Verlag 1988–2001.
- Pawluk T., *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II. Zagadnienia wstępne i normy ogólne*, t. 1, Olsztyn: Warmińskie Wydawnictwo Diecezjalne 1985.
- Słownik języka polskiego*, red. M. Szymczak, Warszawa: PWN 1981.

OFFICE OF VICE-VICAR FORANE

Summary

This article describes the office of vice-vicar forane in its canonical aspect. Firstly we presented the significance of vice-vicar forane's function. Then we pointed out their qualifications, nomination and loss of the office of vice-vicar forane. The final part deals with the obligations and rights of vice-vicar forane.

Key words: vice-vicar forane, vicar forane, vicariate forane, appointment, office

Nota o Autorze

Ksiądz Jerzy ADAMCZYK – prezbiter diecezji radomskiej, dr hab. prawa kanonicznego, wykładowca prawa kanonicznego w Wyższym Seminarium Duchownym w Radomiu; rezydent w Parafii pw. Najświętszego Serca Jezusowego w Radomiu. Kontakt e-mail: ksjerzy-ad@wp.pl